
ФЕДАК Г.О.,

молодший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
(стандартизації підготовки військ)
науково-дослідного відділу
(підготовки військ) Наукового
центру Сухопутних військ,
Національна академія
сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,
м. Київ, Україна

АКТИВІЗАЦІЯ СЛУЖБОВО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

У статті розглянуто сутність формування професійної готовності до службово-педагогічної діяльності майбутніх офіцерів запасу в системі військової освіти. Метою статті є теоретичне обґрунтувати і розробка технології активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу у процесі навчання педагогічних знань, навичок та вмінь у процесі підготовки до службово-педагогічної діяльності.

Ключові слова: професійна готовність, підготовка, службово-педагогічна підготовка, педагогічні знання, навички та вміння, офіцер запасу.

В статье рассмотрена сущность формирования профессиональной готовности к служебно-педагогической деятельности будущих офицеров запаса в системе военного образования. Целью статьи является теоретическое обоснование и разработка технологии активизации служебно-педагогической подготовки будущих офицеров запаса в процессе обучения педагогических знаний,

навыков и умений в процессе подготовки к служебно-педагогической деятельности.

Ключевые слова: *профессиональная готовность, подготовка, служебно-педагогическая подготовка, педагогические знания, навыки, умения, офицер запаса.*

Abstract. In the article the essence of formation of professional readiness for military service teaching in the military education system of reserve officers. The problem of the need to resolve several contradictions, namely between a passive position of the student during the training at the Department of military training and the need to develop an active and proactive position of reserve officers was determined by the relevance of the study. The aim of the article is theoretical substantiation and development of technology enhance military service and pedagogical training of reserve officers while studying pedagogical knowledge, skills and abilities in preparation for military service teaching. It is established that the enhance of students military service and pedagogical training is the process of acquiring positive attitudes, experience, and skills of reserve officers, which provide them the opportunity to consciously work in the future with the greatest efficiency.

Key words: *professional readiness, training, military service and educational training, pedagogical knowledge, skills and abilities, a reserve officer.*

Постановка проблеми. Актуальність теми активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу, визначається подіями, які відбуваються на Сході країни – проведенням Антитерористичної операції всіма силовими структурами нашої держави - як один з пріоритетних напрямів під час реформування військової освіти України.

В основу створюваної нами методики формування професійної готовності до службово-педагогічної діяльності майбутніх офіцерів запасу під час навчання на кафедрі військової підготовки Національної академії сухопутних військ покладена дидактична технологія, відповідно до того, що техноло-

гія навчання, на думку С. Гончаренко, це, у широкому розумінні, системний метод створення, використання та визначення всього навчання та засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить за мету оптимізацію освіти [1, с. 331].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти професійної педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу знайшли своє відображення у працях І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Мороза, О. Пехоти, В. Сагарда, В. Семиченко, С. Сисоєвої.

Важливу роль в професійній підготовці майбутніх офіцерів запасу відіграє формування у нього системи педагогічних знань, навичок та вмій.

Проблему формування педагогічних вмінь висвітлюють в своїх працях О. Абдулліна, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, Л. Спірін, О. Щербаков. Проблеми, пов'язані з формуванням окремих складових системи педагогічних вмінь розглядають в своїх дослідженнях С. Балашова, Т. Мішковської, Л. Бурман, О. Бульвінської, Т. Ільїної, І. Коновальчук, М. Севастюк. Особливості формування педагогічних вмінь майбутніх офіцерів запасу, становлення і розвиток готовності студентів до певного виду педагогічної діяльності досліджували Т. Жаровцева, С. Литвиненко, С. Морозов, І. Вужина, Н. Волкова.

Аналіз професійної діяльності офіцерського складу свідчить про те, що одним із головних її компонентів є службово-педагогічна діяльність під час виконання службових обов'язків. Кардинальні зміни, що відбулись в державі та її Збройних Силах за останні декілька років, процеси модернізації змісту та структури всіх силових структур, обумовлюють підвищені вимоги до підготовки офіцерських кадрів загалом та офіцерів запасу зокрема.

Вагомий внесок у вирішення проблеми підготовки офіцерських кадрів та їх військово-педагогічну підготовку було зроблено О. Барабанщиковим, А. Галімовим, І. Грязновим, Д. Іщенком, М. Нецадимом, О. Сафінім, В. Ягуповим, С. Морозовим.

Виділення частин загальної проблеми, що не були вирішені раніше. Пошук сучасних методологічних засад організації педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу дозволяє констатувати, що військово-педагогічна наука, як галузь професійної педагогіки, постійно знаходиться у пошуку нових методів та форм вдосконалення педагогічного процесу. Всі ці праці, безумовно, зробили свій внесок у роз-

виток військово-педагогічної науки. Але в той же час мало праць, що присвячені проблемам формування професійної готовності до службово-педагогічної діяльності майбутніх офіцерів запасу. Також, не достатньо вивченим є питання службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу до службово-педагогічної діяльності. Відсутність теоретичних досліджень проблем їх службово-педагогічної підготовки стимулювала нас до вивчення загальної методології професійної освіти, аналізу вимог щодо її організації та до виокремлення сучасних вихідних положень щодо організації навчання майбутніх офіцерів запасу та оцінювання його стану.

Головна проблема, яку повинна розв'язати педагогічна технологія, це, на нашу думку, – керованість процесу навчання студентів, спрямованого на розвиток особистості майбутнього офіцера запасу Збройних Сил України. Вона визначається провідними фахівцями, як процес створення адекватної до потреб і можливостей особистості та суспільства теоретично обґрунтованої навчально-виховної системи соціалізації, особистісного і професійного розвитку та саморозвитку людини в освітній установі, яка, внаслідок упорядкованих професійних дій педагога, при оптимальності ресурсів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети та можливість оптимального відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічної майстерності педагога [2, с. 27-45].

Актуальність проблеми також обумовлена необхідністю вирішення деяких протиріч, а саме між: пасивною позицією студента під час навчання на кафедрі військової підготовки Національної академії сухопутних військ

і потребою у формуванні активної та ініціативної позиції майбутнього офіцера запасу щодо службово-педагогічної діяльності після завершення навчання; репродуктивним характером активізації службово-педагогічної підготовки студентів у процесі навчання на кафедрі військової підготовки Національної академії сухопутних військ та різноманітними і нестандартними задачами майбутньої службово-педагогічної діяльності; зростом вимог до професійної підготовленості військовослужбовців та рівнем педагогічної майстерності майбутніх офіцерів запасу; переважання у змісті військово-педагогічної підготовки студентів теоретичних знань і потребами у сформованості професійних, особливо службово-педагогічних, навичок та вмінь.

Мета - теоретично обґрунтувати і розробити технологію активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу у процесі навчання на кафедрі військової підготовки Національної академії сухопутних військ педагогічних знань, навичок та вмінь у процесі підготовки до службово-педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. До провідних принципів сучасної дидактики, який маємо враховувати під час службово-педагогічної підготовки, відноситься принцип єдності змістовного та процесуального компонентів навчання. Це положення широко розкрите у працях – С. Гончаренка, В. Краєвського, І. Лернера, М. Скаткіна [3, 4, 5]. Сутність цього принципу полягає у тому, що, лише під час будь-якого виду діяльності, можуть бути засвоєні кожен вид та елемент змісту освіти. Ця діяльність включає у себе завдання та мотив її прийняття; поняття, закони, правила, що задають орієнтовну основу цієї діяльності; до-

зування допомоги з боку викладача та механізм його співпраці зі студентами. Психологічним змістом цього процесу є оволодіння досвідом відповідного виду діяльності. Так, досвід застосування знань на практиці (уміння) може бути засвоєний лише у предметній діяльності, у якій відповідні поняття є інструментами (способами) вирішення завдань даної діяльності; засвоєння творчого досвіду можливо у діяльності з вирішення своєрідних проблем; соціальний і громадянський досвід засвоюється у діяльності щодо вивчення та виконання соціальних норм і законів; особистісний досвід набувається у діяльності пошуку сенсу, самозміни, переоцінки цінностей. Відповідно до вихідних положень особистісно-орієнтоване навчання [6, с. 15] – це сучасна система професійної підготовки майбутніх офіцерів запасу має забезпечувати: розвиток і саморозвиток особистості студента як суб'єкта пізнавальної та предметної діяльності; можливість реалізувати кожному студентові себе у різних видах діяльності, спираючись на власні здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктивний досвід; можливість вибору кожному із них змісту навчально-пізнавальної діяльності, її засобів та методів; умови розкриття індивідуальності студентів та їх самоактуалізації; варіативність навчання.

Від рівня професійної кваліфікації науково-педагогічного та командно-виховного складу вищих військових навчальних закладів багато в чому залежить не лише службово-педагогічна підготовленість майбутніх офіцерів запасу, а й професійна готовність до виконання завдань як офіцерів Збройних Сил України [7, с. 367-370].

Тому такими важливими є зміни у навчально-виховному процесі. Але ці зміни є неможливі без активізації

службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу.

Відповідно до методологічних засад особистісно-орієнтованого навчання необхідно визначитись з вимогами до активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу. "Будь-яка організаційна форма навчального процесу, – зазначає І. Зязюн, – лише тоді називається педагогічним процесом, коли володіє структурою, відтворюючою етапність і діяльнісний підхід, коли відповідає критеріям: природності у поєднанні з оформленістю; цілісності з дискретністю; технологічності з творчістю" [8, с. 28].

Сутність принципів цілісності й дискретності полягає у тому, що будь-яка форма педагогічного процесу, якою б малою чи великою вона не була, буде цілісною, якщо відбуватимуться водночас і учіння, і виховання, і розвиток.

Отже, формування професійної готовності до службово-педагогічної діяльності майбутніх офіцерів запасу повинна бути пов'язана з можливістю здійснення власної, цікавої для студентів квазіпрофесійної діяльності та становленням на її основі таких взаємодій з педагогами і між собою, які мають для них високе значення, і відповідно до цього – великий розвитковий потенціал у майбутньому. Квазіпрофесійна підготовка майбутніх офіцерів запасу – це випереджальне формування їх педагогічного досвіду, що максимально наближене до реальної службово-педагогічної діяльності й набуває ознак предметної реалізації принципів зв'язку теорії й практики, єдності навчання й виховання військовослужбовців [9]. У зв'язку з цим у змісті підготовки майбутніх офіцерів запасу треба виділяти два взаємопов'язаних аспекти: засвоєння концептуальних ідей, категорій і прийомів організації педа-

гогічного процесу та його компонентів поряд з формуванням особистісного компоненту професійного досвіду, який складається у міжсуб'єктному спілкуванні студент-педагог, студент-студент, внутрішньоособистісному спілкуванні між "Я-стверджуючим" і "Я-заперечуючим" [10].

Тому, наступним методологічним аспектом активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу є необхідність введення у їх підготовку принципу діалогічності у навчанні. Слушною з цього приводу є думка Г.О. Балла про бажаність і пріоритетність діалогічного способу розвитку будь-якої ідеї та діалогічну стратегію міжособистісних впливів [11, с. 137].

Використання тут поняття "діалогу" виходить за межі його традиційного тлумачення як форми спілкування, за якої його учасники обмінюються висловлюваннями або репліками: "... поперше, тип відносин індивідуальних або групових суб'єктів (у тому числі нерівних за соціальним статусом), котрий передбачає не лише взаємну повагу і настановлення на співпрацю, а й щиру готовність конструктивно скористатися у ній думками й пропозиціями один одного (і навіть, за достатніх підстав, істотно змінити свої позиції); по-друге, тип знання, що виокремлює суперечливі якості у спробах чи результатах пізнання тих чи інших об'єктів, і з'ясовує можливості, коли не розв'язання цих суперечностей, то принаймні повнішого й глибшого розуміння вказаних об'єктів.

У цьому розумінні принцип діалогу становить гуманістичну альтернативу імперативного та маніпулятивного підходів у мікро- і макросоціальних стосунках, а також і байдужості до партнерів. У пізнавальній царині він протистоїть, з одного боку, авторита-

ристським претензіям на осягнення абсолютної істини, а з іншого – характерному для ліберального світогляду радикальному релятивізму, який від пошуку істини фактично взагалі відмовляється” [11, с. 149].

Особистісно-орієнтована спрямованість професійної підготовки майбутніх офіцерів запасу має спиратися на зазначений вище принцип гуманізації та його важливу складову – її індивідуалізацію. Як зазначав І. Вільш “Гуманізм в освіті передбачає урахування індивідуальних особливостей кожного учня, зокрема його прагнень та інтересів, рівня і якісної визначеності його здібностей, типу темпераменту, і рис характеру. Принципової ваги набуває тут розрізнення двох типів рис індивіда, а саме: по-перше, рис сталих, які в принципі не підлягають цілеспрямованому змінюванню, але на які обов’язково слід зважати у навчально-виховному процесі, пристосовуючи до них педагогічні впливи. Найхарактернішим прикладом постає тут тип темпераменту, по-друге, рис змінних, на які можна впливати. Важливий аспект індивідуального підходу до учня полягає у стимулюванні розвитку цих особливостей у найсприятливішому для нього напрямі” [12].

Гуманістичні принципи спонукають враховувати властиві кожному індивідові обмеження (тимчасові й сталі) і разом з тим орієнтуватися на наявні у нього переваги. Слід прагнути того, аби схильність до певного напрямку діяльності перетворилася на “той важіль, за допомогою якого піднімається до вищого рівня розвитку вся особистість загалом, у всьому багатстві її потенційних можливостей” [13, с. 303].

Проведений аналіз дозволив констатувати, що сучасний стан професійної готовності до службово-педагогічної діяльності майбутніх офіцерів

запасу не є достатнім для успішного виконання службових обов’язків. Зовнішніми причинами цього є сучасний стан професійної освіти взагалі у державі, який визначається як кризовий. Рисами його є: а) невідповідність вимогам замовників не стільки кількості компетентних фахівців, скільки якості їх підготовленості: загальних та інтелектуальних можливостей; обсягу отриманих знань, навичок та вмій для ефективної діяльності; відповідальності за доручену справу; б) недостатнє фінансування; в) криза моралі. Система військової освіти не у повному обсязі забезпечує сьогодні формування у слухачів комплексу моральних цінностей, принципів і норм оптимальної діяльності, які необхідні у демократичному суспільстві. Тим більше враховуючи ситуацію, яка склалась на Сході країни.

У загальному вигляді ставляться завдання і у цільовій настанові навчальної робочої програми з провідної навчальної дисципліни “Морально-психологічне забезпечення”, “Методика роботи з особовим складом”, які спершу формують у студентів професійні знання, навички та вміння. Наприклад, основними завданнями науково-педагогічних працівників визначаються доведення і роз’яснення студентам організаційних основ виховної роботи у військовій частині; на недостатньому рівні сформовані у них педагогічна майстерність та організаційна культура, але, поряд з цим як тільки другорядне зазначається – забезпечення необхідними знаннями, навичками та вміннями для орієнтування в організації службово-педагогічної діяльності в сучасних умовах проведення Антитерористичної операції на Сході держави.

Отже, у головній настанові ставиться завдання не на формування

у студентів механізмів та технологій організації педагогічного процесу у сучасних умовах проведення бойових дій, а на орієнтування слухачів щодо цих питань. Відповідно, студент у більшому ступені оволодіє не предметом своєї майбутньої професійної діяльності, а "...його пізнавально-інформаційним аспектом".

На жаль, доводиться констатувати, що вимоги до процесу підготовки майбутніх офіцерів запасу, викладені в освітньо-кваліфікаційних характеристиках, освітньо-професійних програмах і навчальних планах у своїй більшості, позбавлені глибокого наукового обґрунтування, мають декларативний, відомчий характер. Отже, простежується тенденція, коли "нинішній зміст освіти як у загальноосвітній, так і професійній школі передбачає, взагалі кажучи, освоєння учнями і студентами майже всіх основних видів діяльності. Вони розподілені за багатьма окремими предметами і циклами навчання. В результаті ні в основному ВУЗі, ні на кафедрі військової підготовки у ВВНЗ студентам, здебільшого, найчастіше немає де проявити себе, розкрити свої педагогічні та творчі можливості" [3, с. 95].

Негативною тенденцією реформування системи військової освіти є те, що управлінці ВВНЗ, закладаючи базовий навчальний план певного фахівця, вже розкидали навчальні години на навчальні предмети. Вражає те, що мабуть теоретичне мислення розробників досягло найвищого рівня, якщо тезис концепції, мінаючи всі стадії проектування та експерименту, відразу переводиться на мову навчальних часів та пропонуються готові навчальні дисципліни. Розробникам все зрозуміло. Більш того, вони вже знають зміст навчальних дисциплін, що забезпечить досягнення цілей. Це

всепоглинаюче прагнення впровадити будь-якою ціною свою навчальну дисципліну у навчальний план приводить до перевантаження студентів та науково-педагогічний склад кафедр, що, у свою чергу, негативно відбивається на результатах їх педагогічної та професійної підготовки. Студенти встигають лише на репродуктивному рівні засвоїти інформацію (у кращому випадку), а в гіршому – у них зникає бажання взагалі щось вивчати, зникає мотивація й активність. Адже, створилась ситуація, при якій перевіряються лише знання майбутнього офіцера запасу, а іноді й не знання, а пам'ять і винахідливість при підготовці та складанні екзамену. При цьому, практично, відсутня потреба у визначенні та оцінюванні рис особистості, рівня її загального і професійного розвитку, професійної готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-педагогічної діяльності.

Удосконалення педагогічної майстерності вимагає активізації службово-педагогічної підготовки. Педагогічний досвід свідчить, що багато добре складених теоретичних педагогічних планів залишалися не реалізованими, коли методична підготовка педагогів, організаційно-методичне забезпечення навчально-виховного процесу суттєво відставали і не відповідали вимогам сьогодення, рівню розвитку педагогічної теорії, тим процесам, що протікали в освітньому середовищі. Структурно-логічною схемою підготовки офіцерів запасу визначено, що найбільш ефективною технологічною послідовністю вивчення теми є: лекція – самостійна робота – практичне заняття – контрольне заняття.

У зв'язку з цим, в першу чергу, турбує те, що сучасний студент малоорієнтований на активність, самостійність і відповідальність в учінні і своїй май-

бутній діяльності. Важливим фактором у формуванні такої пасивної поведінки має характер взаємодії у системі "студент-викладач". З цього приводу доводиться констатувати той факт, що, хоча на всіх рівнях визначається, що організація педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу повинна мати особистісно-орієнтовану спрямованість і відповідно до цього наголошується необхідність визнання студента головним суб'єктом навчально-виховного процесу, рішучої відмови від стереотипного уявлення про нього як пасивного споживача навчання, який слухняно змінюється під зовнішнім впливом у бажаному (визначеному теоретично) напрямі не відбувається. Недоліком є те, що при формулюванні завдань педагогом не враховується те, що позитивний ефект можливий лише тоді, коли у процесі їх розв'язання студенти будуть бачити реалізацію своїх власних планів, стратегічні, оперативні та тактичні перспективи свого розвитку.

Отже, вимогою часу до науково-педагогічних працівників є вивчення, узагальнення й ініціативне впровадження у навчально-виховний процес сучасних дидактичних концепцій і технологій навчання, відходячи, при цьому, від стереотипних понять форм і методів викладання дисциплін, ламаючи стереотипні уявлення про їх зміст. Підвищення практичної спрямованості занять, індивідуалізація навчання, орієнтація навчально-виховного процесу на розвиток особистості майбутніх офіцерів запасу, формування у них творчої методики прийняття рішень в умовах дефіциту часу та інформації, наявності альтернатив – все це вимагає від педагога бути не тільки і не стільки просто викладачем, скільки педагогом-колегою студентів, "генератором", "каталізатором" їх творчих зусиль.

А для цього він повинен знати особливості сучасного студента, його соціально-психологічну характеристику, нахили та здібності, психофізіологічні задатки, а також йти в ногу з часом, враховуючи досвід проведення Анти-терористичної операції та особливості ведення бойових дій в сучасних умовах. Недоліком в активізації службово-педагогічної підготовки є невміння враховувати викладачами соціальних, психологічних і психофізіологічних характеристик студентів.

У роботах С. Архангельського висловлюється думка про те, що "головне завдання викладача - це вміння майстерно викладати свій предмет, доступно, глибоко викладати навчальну інформацію, збуджувати в учнях працьовитість і завзятість, прагнення самостійно знаходити рішення завдань, розвивати широту їхніх поглядів і гнучкість мислення". Тому активізація службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу багато в чому залежить від аналізуючи педагогічної майстерності викладачів, дослідник відзначає, що вона індивідуально, самобутньо, приходить із досвідом, роздумом, знаннями і розумінням системи на основі методичних і дидактичних вимог. Сама майстерність викладача, на його думку, залежить від ряду умов: висока кваліфікація; покликання до педагогічної діяльності й розвиток цього покликання; завзята праця при підготовці до занять, постійне наукове й педагогічне вдосконалення; поповнення психолого-педагогічних знань [7, с. 367-370, 14]

У зв'язку з цим у підготовці офіцерів запасу слід зосереджувати увагу на розвитку синтетично-аналітичного та наочно-дійового мислення, конструктивних здібностей, здатності творчого розв'язання проблемних ситуацій під час службово-педагогічної підготов-

ки, які вкрай необхідні для майбутніх офіцерів запасу. Системне бачення, визначення стратегії розвитку соціальних організмів, до яких відносяться Збройні Сили України, вміння правильно визначати пріоритети у своїй діяльності і діяльності підпорядкованого колективу (у майбутньому) є факторами забезпечення ефективного виконання службових обов'язків.

Відсутність моделювання майбутньої професійної діяльності студентів не сприяє усвідомленню ними своїх професійних функцій у майбутній службовій діяльності. Вони отримують знання, навички та вміння, які забезпечують їм виконання кожної з цих функцій, через набір навчальних дисциплін, що вивчаються ними окремо. Здебільшого спостерігається психологічна неготовність фахівця до складності майбутньої службово-педагогічної діяльності, на думку В. Семиченко, посилюється впливом пов'язаних з нею факторів: а) вивченням багатьох дисциплін на формальному рівні, заради отримання оцінки, роботою переважно в екстенсивному режимі, наявністю пропусків, недоробок; б) орієнтацією на всесилля знань, впевненістю у пріоритеті раціональної сфери над емоційною, переоцінкою можливостей логічних доказів, без урахування потреб тих, що навчаються [15, с. 197].

Зміст активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу повинен включати в себе сукупність уявлень, понять, суджень, цінностей щодо їх майбутньої професійної та службово-педагогічної діяльності, який визначається, з одного боку, змістом військової освіти, а з іншого – особливостями його військово-професійної діяльності у майбутньому та має включати такі компоненти:

ціннісний компонент, що має дати майбутнім офіцерам запасу сукуп-

ність ціннісних орієнтацій для службово-педагогічної діяльності та забезпечувати усвідомлення і сприйняття ними норм і правил цієї діяльності;

пізнавальний – має забезпечити їх системою фундаментальних, гуманітарних, військово-професійних знань, навичок та вмінь;

діяльнісний – має сприяти формуванню і постійному вдосконаленню у них творчих методів, прийомів і форм службово-педагогічної діяльності щодо організації і проведення педагогічного процесу під час військової служби, морально-психологічного забезпечення життєдіяльності та застосування військ (сил);

особистісний – має сприяти самопізнанню студентами самого себе як творчої особистості, формувати його адекватну самооцінку, допомогти професійному самовизначенню, самоактуалізації та самоутвердженні не лише у службово-педагогічній та військово-професійній діяльності, а й суспільно-значущій діяльності взагалі.

Висновки. Аналіз сучасного стану професійної готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-педагогічної діяльності свідчить про те, що вона не у повному обсязі відповідає вимогам, які висуваються перед військовослужбовцями Збройних Сил України. Напрямами активізації службово-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів запасу є:

- дійсний, а не на папері, перехід на гуманістичну парадигму, в центрі якої має бути особистість студента у всіх її взаємозв'язках і опосередкуваннях;
- обґрунтування нового змісту освіти, який має являти собою проектування ситуації становлення особистісного досвіду студента. Застосування особистісно-орієнтованого підходу до

- організації навчально-виховного процесу повинно бути домінуючим;
- висока практична підготовка майбутніх офіцерів запасу, врахування потреби в них суспільства та бажання і можливостей студентів, подолання головної суперечності навчально-виховного процесу – між пізнавальними і практичними завданнями, що висуваються самим процесом навчання, і наявним рівнем знань, навичок та вмінь студентів, рівнем їх розумового розвитку;
 - створення умов для активізації самостійної пізнавальної діяльності та індивідуалізації навчання студентів, вимога часу формування у майбутніх офіцерів запасу установки до постійного самовдосконалення і не лише обмежуючись своєю майбутньою службово-педагогічною діяльністю щодо організації педагогічного процесу у Збройних Силах України, а й в плані підготовки до майбутньої діяльності не пов'язаної із військовою службою;
 - удосконалення методичного компоненту навчально-виховного процесу, що означає перехід у педагогічній технології від монологу до діалогу, від соціального контролю до розвитку, від управління до самоуправління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гончаренко С. У. *Український педагогічний словник*. – К. : Либідь. – 376 с.
2. Сисоєва С. О. *Технологізація освіти і професійної діяльності в умовах неперервної професійної освіти*. // *Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик, О. І. Кульчицька, Л. Є. Сітаєва, Я. В. Цехмістер та ін.; За ред. С. О. Сисоєвої* – К. : Віпол, 2001 – 502 с.
3. Гончаренко С. У. *Зміст загальної освіти і її гуманітаризація // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За заг. ред. Зязюна І. А.* – К., 2000. – С.81-107.109.
4. *Теоретические основы процесса обучения в советской школе / Под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера*. – М., 1989. – 320 с.
5. Скаткин М. Н. *Проблемы современной дидактики*. – 2-е изд., доп. – М. : Просвещение, 1984. – 295 с.
6. Якиманская И. С. *Личностно-ориентированное обучение в современной школе*. – М. : Б-ка журнала “Директор школы”, 1996. – 96 с.
7. Федак Г. О., Одеров А. М. *Удосконалення педагогічної майстерності науково-педагогічного командно-виховного складу ВВНЗ / Г. О. Федак, А. М. Одеров*. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Випуск ЗК1 (56) 15. – 407 с.
8. Зязюн І. А. *Гуманізм освіти ХХІ століття: філософський психологічний аспект // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. – 2002. – №2. – С. 23-34.
9. *Алгоритм квазіпрофесійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти / І. Демченко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. – 2013. – № 45. – С. 40-49.

10. Литвиновський Є. Ю. Формування у офіцерів структури виховної роботи Збройних Сил України умінь проектування виховного процесу. / Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Є. Ю. Литвиновський; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2003. – 20 с
11. Балл Г. О. Суспільна активність і психолого-педагогічні орієнтири // *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За заг. ред. І. А. Зязюна* – К., 2000. – С. 134-157.
12. Вільш І. Врахування сталих індивідуальних рис особистості як важливих рис гуманізації навчання та виховання // *Педагогіка і психологія*. – 1998. – №2. – С. 61-68.
13. Додонов Б. Й. Гармоническое развитие и типологическое своеобразие личности // *Психология формирования и развития личности*. / Под ред. Л. И. Анцыферовой. – М., 2007. – 395 с.
14. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. / С. И. Архангельский – М., 1980. – 128 с.
15. Семиченко В. А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? // *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*. – К. : ВІПОЛ, 2000. – С. 176-203.

TRANSLITERATION OF RESOURCES:

1. Goncharenko S. U. *UkraYinskiy pedagogichniy slovník*. – K. : LibId. – 376 s.
2. SisoEva S. O. *Tehnologizatsiya osviti i profeslynoyi dlyalnostl v umovah nepererovnoyi profeslynoyi osviti*. // *Pedagogichni tehnologiyi u nepererovny osviti: Monografiya / S. O. SisoEva, A. M. Alekseyuk, P. M. Volovik, O. I. Kulchitska, L. E. SItaEva, Ya. V. TsehmIster ta In.; Za red. S. O. SisoEvoYi* – K. : VIpól, 2001 – 502 s.
3. Goncharenko S. U. *Zmlst zagalnoyi osviti i yiYi gumanItarIzatslya // Nepererovna profeslyna osvIta: problemi, poshuki, perspektivi: Monografiya / Za zag. red. Zyazyuna I. A.* – K., 2000. – S.81-107.109.
4. *Teoreticheskie osnovyi protsessa obucheniya v sovetskoy shkole / Pod red. V. V. Kraevskogo, I. Ya. Lernera*. – M., 1989. – 320 s.
5. Skatkin M. N. *Problemyi sovremennoy didaktiki*. – 2-e izd., dop. – M. : Prosveschenie, 1984. – 295 s.
6. Yakimanskaya I. S. *Lichnostno-orientirovannoe obuchenie v sovremennoy shkole*. – M. : B-ka zhurnala "Direktor shkolyi", 1996. – 96 s.
7. Fedak G. O., Oderov A. M. *Udoskonalennya pedagogIchnoYi maysternostl naukovopedagogIchnogo komandno-vihovnogo skladu VVNZ / G. O. Fedak, A. M. Oderov*. – K. : Vid-vo NPU ImenI M.P. Dragomanova, 2015. – Vipusk 3K1 (56) 15. – 407 s.
8. Zyazyun I. A. *GumanIzm osviti HHI stolIttya: fllosofskiy psihologIchniy aspekt // Teorlya i praktika upravlnnya sotsIalnymi sistemami: fllosoflya, psihologlya, pedagogIka, sotsIologlya*. – 2002. – #2. – S. 23-34.
9. *Algoritm kvazIprofeslynoYi pldgotovki maybutnogo vchitelya pochatkovih klaslv do roboti v umovah InklyuzivnoYi osviti / I. Demchenko // Psihologo-pedagogIchnI problemi slskoYi shkoli*. 2013. # 45. – S. 40-49.

10. Litvinovskiy E. Yu. *Formuvannya u ofitseriv strukturi vohovnoyi roboti Zbroynih Sil UkraYini umln proektuvannya vohovnogo protsesu. / Avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.04 / E. Yu. Litvinovskiy; In-t pedagogiki i psihologiyi prof. osvlti APN UkraYini. – K., 2003. – 20 s*
11. Ball G. O. *Suspilna aktivnist i psihologo-pedagogichni orientiri // Nepererona profeslyna osvlt: problemi, poshuki, perspektivi: Monograflya / Za zag. red. I. A. Zyazyuna – K., 2000. – S. 134-157.*
12. Vilsh I. *Vrahuvannya stalih Individualnih ris osobistosti yak vazhlyvoh ris gumanizatsiyi navchannya ta vohovannya // Pedagogika i psihologiya. – 1998. – #2. – S. 61-68.*
13. Dodonov B. Y. *Garmonicheskoe razvitie i tipologicheskoe svoeobrazie lichnosti // Psihologiya formirovaniya i razvitiya lichnosti. / Pod red. L. I. Antsyiferovoy. – M., 2007. – 395 s.*
14. Arhangelskiy S. I. *Uchebnyiy protsess v vyisshey shkole, ego zakonomernyye osnovyi i metody. / S. I. Arhangelskiy – M., 1980. – 128 s.*
15. Semichenko V. A. *Priloriteti profeslynoyi pldgotovki: dlyalni sniy chi osobistlniy pldhd? // Nepererona profeslyna osvlt: problemi, poshuki, perspektivi. – K. : VIPOL, 2000. – S. 176-203.*